



ՀԱՆՐԱՊԵՏ

40 ԳՐԱԾ

ՀԱՆՐԱՊԵՏ 20 ԳՐԱԾ

40 ԳՐԱԾ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱՆԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

4. ԱՊՐԻՂ 14 ԱՊՐԻՂ

ԻՐԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Օրվանը լրագրին մասնավոր տե-
ղեկություններ հայտնի է, Աստուծոյ
գահաժառանգ Ռուսոյի իշխանը
մայրաքաղաքէն մեկնելէ առաջ,
վերջ լուծարման մատուցանելի չե-
նորակայեց նամակ մը յանձնե-
ր արքունեաց արարողագրէն Միւ-
նիք փայտի, որ վերջ լուծարման
կողմէ Միւնիքը չորսնասուն զնա-
ցած էր իշխանութեան առողջական
փրկակի վրայ տեղեկութիւն առ-
նելու համար:

Ն. Բարձրութիւն իւր այս նա-
կական շնորհակալութիւն կը յայտնէ
այն շնորհալի ընդունելութեան
համար, զոր ինք, իւր լծակներն
և իրենց ուղեկցիւց զտան վերջ լու-
ծարման կողմէ, ինչպէս նաեւ այն
պատիւներուն և համակցալի ցոյ-
ցերուն համար, որոց առաջակալ և
զան Օսմ. իշխանութեանց և մայ-
րաքաղաքին ամեն ազգի հասարա-
կութեանց կողմէ:

Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նե-
խոմի շնորհակալութիւններն իւր
պատիւ վերջին ծանուցումներն, որ
քարտէսէն առնուելով միւնիքի
արդ ինքնորն կը վերաբերեն
Ռուսոյ լուծարման իշխանին իւր այս
ծանուցումներն մէջ կը կրկնէ ինչ որ
պատարարած էր իւր նախորդ ծա-
նուցումներն մէջ և կ'ըզրկանայ
այս յայտնելով թէ ի. Դուսն և
բազ լուծում մը պիտի տայ այս
ինքնորն:

Յունաց Պատրիարքական Տեղա-
պահ Տ. Աղաթանգեղոս քանի մ'ո-
րէ ի վեր պայտօնական այցելու-
թիւն կուտայ Օսմ. նախարարաց-
ն Սըրաֆիմովիւնին հինգշաբթի օրն
ալ ճէյի-իւ-իսլամ էֆենտիին այ-
ցելութիւն տուաւ և արժանաւայել
պատիւներով ընդունուեցաւ:

Հանրազուտ ինտելեկտուալ նո-
րեղիք նախարար Րայիէ էֆենտի
երէկ կայսերական պալատը դնա-
լիք շնորհակալութիւն յայտնելու
վերջ լուծարման:

Ճերմեղի Հայապետ լրագրին,
որ եպարքոսական հրամանաւ ան-
պայման կերպիւր դադարած էր հը-
նարարութեան, ներում ստա-
ցած լինելով՝ վաղը պիտի վերսկսի
իւր հրատարակութիւնը:

Յունաց Պատրիարքական Տեղա-
պահ Տ. Աղաթանգեղոս երէկ տե-
ղեկութիւն մ'ուղեցաւ Դատական
և Կրօնական գործոց նախարար
Հասան Յէճմի փայտի հետ:

Աւստրո-Հունգարիոյ կայսրը քա-
նի մը հնտութիւններ ընծայած է
Օսմանեան կայսերական Թանգա-
րանին, զորս Աւստրիական կոյս
լոգեմանն ի մօտոյ Պոլսոյ պիտի
բերէ:

Օսմանը կը ծանուցանէ թէ
Դատական գործոց նորոգութիւն
նախարար Հասան Յէճմի փայտ,
հարցաքննիչ Դատաւարաց թուոյն
նախարարութիւնն ի նկատ առնելով,
որոնք է անոնց թիւն աւելցնել
ավելան խնդրոց հարցաքննութիւնը
իւրեղանելու և այսօր հետեւ դա-
տական գործոց մէջ ամեն յա-
մարտն արդիւնէ համար, յ. վեր-
ջութիւնը նորոգելու նախարարական
հրամանագիր մը կը պատրաստէ,
յանձնարարող Դատական գործոց
նախարարութեան պայտօնէից, թէ
անն առաւուր ժամ 4 1/2 ին պէտք

է իրենց պայտօնատեղին գտնուին
և երէկոյն ժամ 10 էն յետոյ մի-
այն մեկնին, և թէ յիշեալ հրա-
մանագրին արամագրութեան չան-
ապողը պիտի պատժուին:

Ռուսիական իշխանութեան նախարարին
կանխաւ ձեռք առած նախահոգ-
միջոցներուն շնորհիւ, երէկ որ և է
ցաւալի դէպք չպատահեցաւ Պա-
լատէն մէջ, ուր ժողովրդեան
ստուար բազմութիւն մը դնացած
էր Յունաց եկեղեցւոյն տունին առ-
թիւ:

Արքունի բժշկական վարժարա-
նին դասախոսութիւնը դադարած
լինելով, տարեկան հարցաքննու-
թիւնը յառաջիկայ երկուշաբթի օ-
րը պիտի սկսին:

Կրօնի թէ Բերայի մէջ ռու-
սական դպրոց մը պիտի հաստատուի
Ռուսոյ կառավարութեան
ծախիւք, Յիշեալ դպրոցը պիտի ըն-
աման իւր վարժարանաց, զորս ու-
րիշ ազգերն ունին արդէն Բերայի
մէջ: Եւ չորս դաս պիտի պարունակէ
և Այս կրթական հաստատու-
թեան տնօրէնն ի մօտոյ մայրաքա-
ղաքէ կ'ապառնի Բերայի մէջ:

Էնկուրիէն կը ծանուցանէ թէ
յիշեալ քաղաքէն մինչև Նիկովիդիոյ
միջակայք մէջ խճուարոյ մը շինու-
թեան աշխատութիւններն ամեն
կենդանու վրայ սկսել են և արա-
քաւ թափած յառաջ կը տարուին,
այնպէս որ քիչը-Սիւնի ներքին քա-
ղաքաց հետ հարողակցութեան
այս կարեւոր ուղին պիտի աւարտի
յառաջիկայ ամառն մէջ: Այս իւր-
ճաւադոյն վրայ ճեպընթաց հանրա-
կառք բանեցնելու մօտը ընկերու-
թիւն մ'ալ կազմուելու վրայ է էն
կիրքի մէջ:

Պրուսայի կուսակալն ապրիլ 19
թուով կը հեռագրէ ներքին գոր-
ծոց նախարարութեան թէ Պէրմի-
ն-Գարհինսթրի գաւառին Չալ գա-
ւառակին մէջ մարախ երեւան ելել
է: Մինչև ցարդ 12,874 հոգի մա-
րախ ձու հեռագրուել է և ժողո-
վուրդը փութով կ'աշխատի չնչի
մարախներն, որը արդէն սկսած
էին աւերել միակեալ արտերը:

Դարդանելէն ապրիլ 13 թուով
հետեւեալ կը գրեն առ իսթէյն
Էքսպրէս:

«Բաց յայն աւազակութեան,
որ թրքառի շրջակայքէ կ'ապա-
տակէ, վերջին օրերս Բուսնէն
բաղկացեալ աւազակութիւն մ'ալ
երեւան ելած է Դարդանելի աւե-
լի մօտ: Ամսոյս 17ին քաղաքէն
երկու ժամ հեռի գտնուող Բու-
քէսթի գիւղին ծանրուն վրայ յիշեալ
աւազակութեանը թուրքեր մը հար-
նելորաց վրայ յարձակելով՝ կա-
նանց վրայ գտնուած բոլոր դո-
հարեղները կողոպտեց, որոց
արժէքն 300 Օսմ. ոսկւոյ կը հա-
նէր: Հարսնեւորաց և աւազակաց
միջև պատահած կռուոյն մէջ հրա-
զէններ արձակուեցան և երիտա-
սարդ մը վիրաւորեցաւ: Ետ ալ
չափաւորութեան, Բուսնէ աւա-
զակներն երկու յոյն վաճառակա-
նաց վրայ և յարձակելով՝ կողոպ-
տեցին: Առժամեալ կառավարիչ
Թէֆէթիէ էֆենտիին այս իրողութիւն
ներն իմանալով՝ անմիջապէս ուս-
տիկաններ զրկեց աւազակաց և
ունէն և աւազակութեանը կազմող
10 Բուսնէներէն 4ը բռնուելով,
այսօր իսկ աստ բերուեցան: Կա-
ռավարին այս պահուս Պրիզ կը
գտնուի ընտելութիւն մ'ընելու հա-
մար այն իրողութեանց վրայ, որը

վերջին օր'ս պատահեցան կառա-
վարական պայտօնատան մէջ:

Դահլիշէի անգլիական դործա-
կատար Սըր ի. Պէյրիսի ապրիլ 9
թուով հետեւեալ հեռագրին ստա-
ցած է Կորտոն փայտին ի խա-
թում: «12 օր ծանալարհորդելէ
յետոյ Էլ-Օպէյտէն աստ հասնող
վաճառական մը կը ծանուցանէ
թէ Մէհմետ երկրցս յարթուել է
թիւնի ցեղերէն և զգալի փառանք
կրեւ է: Մէհմետ Էլ-Օպէյտէն մէջ
թիւնմաներով պաշարուած է, զէթ
այնպիսի, որպիսի մեք պաշարուած
եմը ի խարթում: Սլաթին պէ՛յ դե-
րի չէ բռնուած:»

Գրուած է առ Թայմըթ ձինէվ-
րա հրատարակեալ Ռուսական Նա-
րօտնայա Վրդաւ (կալք ժողովրդեան)
լրագրին ի մօտոյ յօդուած մը պի-
տի հրատարակէ, յորում Բերդու-
պուրկի ծածուկ ոստիկանութեան
տեսուչ Սուտէյքին զնգապետին
սպանիլն Տէկայէթի պիտի բազա-
րէ Ռիչականոց նորադոյն դաւա-
ճանութեանց պատճառները:

Թայմըթ թղթերով կ'աւել թէ
յիշեալ յօդուածին մէջ օրինակը
կրցած է ձեռք առնուել, և անոր
զանազան մասերը կը հարողդէ:
Ըստ Թայմըթ թղթակցին, Տէկայէթի
կը պատմէ թէ Սուտէյքին զնգա-
պետը կարծելով թէ Չարին մո-
տուցած ծառայութիւններն անտես
է մնան, ուրքէ իւր հրաժարա-
կանը ալ թաղարարութեան հան-
դէպէն յետոյ և արքունեաց զէմ
գաւառներին մը կազմակերպելու
գործը Տէկայէթի յանձնէ: Դաւա-
դիրը նախ ներքին գործոց նախա-
րար թողութիւն կ'ուստ պիտի սպա-
նիլն և ապա վաւարի մեծ գու-
րը, Թայմըթ Չարի՝ այս սպանու-
թիւններէն զարհուրեալ՝ պիտի
հարկարուէր Սուտէյքին զնգա-
պետը վերստին ի պայտօն կոչել և
ալ ալ իւր պայմանները պիտի ա-
ռաւարկէր:

Քարերդէն ապրիլ 10 թուով
առ իսթէյն Էքսպրէս գրուած նա-
մակ մը հետեւեալ հատուածը կը
բաղեմը:

«Գրեթէ մէկ ու կէս տարի ա-
ռալ կը ծանուցանէ ձեզ թէ մեր
երկրին բաւական թուով քրիստոն-
եայ երկրագործներն, որը ճարտար
և պարկեշտ մարդիկ են, Մարախի
շրջակայքէ անմիակ հողեր գտած է-
ն: Որքան կը կարծէին արդուստի
աւելի միջոցներ գտնելու, քան
Քարերդի դաշտերէից մէջ, ուր ալ
խառնաճաղք բազմութիւն են, և զորո-
սակաւ՝ կը յարեին թէ Հայէթի
կուսակալը թոյլ չէր տայ անոնց՝
որպէս զի իրենց գնած հողերուն
վրայ հաստատուին, թէպէտ նախ
բաւականութեամբ էր այս ձեռնարկը Գա-
րիլ անաթաքոյ ընտանեաց թիւն
է 150-200: Այս բարի մարդոց շա-
տերը կը ծանուցէ և որպիսի գիտեմ,
կանոնաւոր կենեաց մը կը վարեն,
ժողովալ սովորութիւններն ունին և
օրէնքը կը յարգեն:

«Եթէ նոքա երկրի վերջնապէս
թողութիւն մտադրէ ինչեւէ, ինչպե-
սութիւնը կրնային աւարկութիւն
գտնել: Բայց չափազանց բազմա-
մարդ երկրի մը մէջ մարդ թողու-
լի փափաքին, երթալ հաստատու-
ելու համար այն հողերուն վրայ,
որը այժմ գրեթէ բոլոր չեն բե-
րար ո՛չ կառավարութեան, ո՛չ ալ
հանրակութեան, և զորս նոքա ար-
դիւնաբեր պիտի գործեն: Անապա-
տին մէջ ունեան մը պիտի ստեղ-
ծեն և սակաւ ինչպանութիւնը ի-
րենց հաւանութիւնը կը ընտան:

Գրուած վախճանով որ Չէյթու-
նի Հայոց հետ յարաբերութեան կը
մտնեն: Եւ ինչ հողագործներն Մա-
րախն ետ շրկուելով, ի Կ. Պո-
լսի գործակատար մը զրկե-
ցին, որ տարի մ'անգաղաք ձեռ-
նարկներ և մեծ ծախքեր ընելէ
յետոյ, պէտք եղած հրամանը
ձեռք բերաւ: Սակայն կ'երեւի թէ
կուսակալն, արդէն աւարկութիւն
ըրած լինելով այս տեղափոխման,
չորքեր թողել իւր տեսակետը:
Քարերդի իշխանութիւնը, որոց
մէջ բանի մը հողատէրներ կը գըտ-
նուին, չեն դիւրացներ այս տնօ-
րինութեան գործադրութիւնն: Եւ
ինչ կը հարցնեն թէ այս պայտօ-
նատարը քաղաքական տնտեսու-
թեան մը գործիւնն ուսած են:

Երեկ թղթերով կ'աւել ինչպե-
կան լրագրաց մէջ հետեւեալ հետա-
բերը կը տեսնուին:

Գահլիէ 19 ապրիլ. — Հնգկա-
տանէն եկող բոլոր ուղևորներն ու
վաճառքները քարանթիւնային են:
Թարկուեցան:

Գահլիէ 20 ապրիլ. — Պէրպէրի
կառավարիքը վճարած է. կը կար-
ծէ թէ պատամարք ի մօտոյ պիտի
պաշարեն այս բերդաքաղաքն: Ստոյգ
կ'երեւի թէ Շէնտիի պահապան
զօրքն և խալիվուն փախստականը
Պէրպէր երթալու ժամանակ ա-
պրտաւորներէն ջարդուել են Էլ-
վալիի մէջ:

Լոնտոն 20 ապրիլ. — Սըր ի.
Պէյրիսի, որ Գահլիէն աստ կան-
չուած է իրաց վիճակին վրայ նա-
խարարաց հետ խորհրդակցելու
համար, հաւանականաբար իւր ի
Լոնտոն բնակութիւնը պիտի եր-
կարածէ:

Լոնտոն 20 ապրիլ. — Հէյ ծո-
վապետն, որ Սէլեւոսդիւրային պի-
տի մեկնէր, մինչև ցնոր տնօրէնու-
թիւն անդ մնալու հրաման ստա-
ցաւ:

Լոնտոն 21 ապրիլ. — Կորտոն
փայտի մէջ հեռագրերը խորհուրդ-
կուտայ Ունգիական կառավարու-
թեան կողմէ ընել: Լոնտոնի մի-
լիտանտեարց, որպէս զի 200,000
անգլ. ոսկւոյ գումար մը հաւաքե-
լու համար հանգանակութիւն մը
բանան: Զօրավարն ապա կ'առա-
ջարկէ վերջ. Սուլթանէն 2,000 կա-
նոնաւոր զօրք ինքըն, որոց ծախ-
քն հանգանակեալ գումարէն պի-
տի հոգացուի, և որը Չէյթու-
նի հրամանատարութեամբ Պէր-
պէր պիտի զրկուին: Կորտոն զօ-
րավարը կը կարծէ թէ այս զօրու-
թիւնը բաւական պիտի լինի Մէհ-
մետին իշխանութիւնը տապալելու:

Գահլիէ 21 ապրիլ. — Շէնտիին
ի Պէրպէր փախելով 300 զաղթա-
կանք ձանձուր յարդուեցան: Պէր-
պէրի կառավարիքը քաղաքն ապա-
տաւաք զէմ պայտօնային կարե-
նալու մասին ամեն յոյս կորու-
սած է:

Լոնտոն 21 ապրիլ. — Երեսփո-
խանական ժողովին մէջ Պ. Կլաւտ-
թըն Շէնտիի կորտաւաններուն լուրն
հաստատեց, Թարքեր թէ խարթում
պայտարած է, բայց պաշար ունի,
և առ այժմ որ և է վտանգի մէջ
չգտնուիր:

Գահլիէ 21 ապրիլ. — Կորտոն
զօրավարն առ Սըր ի. Պէյրիսի
ուղեւալ հեռագրով մը իւր ցա-
տումը կը յայտնէ այն լքման հա-
մար, որուն ինք ենթակալ եղած է
իւր կառավարութեան կողմէ, զոր
պատասխանատու կը ըլնէ պատա-
հած արեւմտահայկեանց:

Լոնտոն 21 ապրիլ. — Թայմըթ
երեսփոխանական ժողովի մէջ Պ.
Կլաւտթընի ըրած յայտարարու-
թիւնները պարսկերով՝ կ'ընէ թէ

ամեն խուսափական պատասխան
անօգուտ է, և թէ պէտք է ան-
միջապէս օգնութեան հասնիլ Կոր-
տոն զօրավարին:

Լոնտոն 22 ապրիլ. — Ունգիա-
կան կառավարութիւնն առաջար-
կեց տէրութեանց՝ միջադէպին
դեպատանտընուրը մը գումարել,
եղիպտական նոր փոխառութեան
մը բանակցութեան համար պէտք
եղած իշխանութիւնն ստանալու
նպատակաւ:

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Լոնտոն 23 ապրիլ.
Երեսփոխանական ժողովի երեկ
նախմէջ Պ. Չիլտըն, ներկայ տա-
լոյ եւսմանական վիճակին վրայ խօսելով,
բացարձեց եւսմանոյցին բոլոր մանրա-
մասնութիւնները, զոր Երեսփ. ժողովի
մատոյց, իւր տուած տեղեկութեանց
նախելով, տարւոյս ծախքն 83,292,000
անգլ. ոսկւի եւ եկամուտն 83,885,000
անգլ. ոսկւի կը շաշուին: Պ. Չիլտըն
երկարօրէն խօսեցաւ ընդհանուր պար-
տոյց տոկոսը նուազեցնելու հարկին
վրայ եւ առաջարկեց ժողովին՝ նուազե-
ցնել պարտոսը տոկոսը:

Պէրլին 23 ապրիլ.
Պիւմարը իշխանն եւ Հաջիէյտ
կոմսը ցուրտ առած լինելով՝ երկուքն
ալ սննեակէն դուրս չեն եկեր:

Լոնտոն 23 ապրիլ.
Երեսփոխանական ժողովի մէջ, նա-
խարարութիւնն այսօր յայտարարեց թէ
կ'ընդունէր անցեալ երեքշաբթի օրը
ժողովի քաւարկած որոշումն, նա-
խաժող կառավարութեան ընդդիմու-
թեան ի մասին արժանաց ներմուծման:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Էլմիսմէնայ Սինօղլին կողմէ
ապրիլ 12 թուով առ Ուսն. Ս. Գա-
րիբաշէ Հայրն ուղեւալ հեռագրի մը
կը շնորհակալուէ Ն. Բարձր Սըրաֆ-
իմովիւնին ամառն ընտրելութիւնն
և միանգամայն գահաճակութիւն
կը յայտնէ կաթողիկոսական ընտ-
րութեան եղանակի մասին Ուղղ-
թարմոյ ընդունած վերջին դրու-
թեան համար:

Իրազեկ ակումբներու մէջ զորոց
կալ թէ Ռուսական կառավարու-
թիւնը դժգոհութիւն յայտնած է
Գեր. Մակար Սըրաֆիմի երեք ընտ-
րելեց ցանկին մէջ լուծարման դէմ,
թէ կը պիտի Պալատենայի կէտ
առ կէտ գործադրութիւնը պահան-
ջելուն վրայ և թէ չպիտի թողու որ
Ուղղ. ժողովի կողմէ յղուելի պատ-
ուիրակութիւնը ռուսական ցամաքն
կենէ:

Ուսն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ
Բերայի Ս. Թարութիւն եկեղեցւոյ
մէջ հանդիսաւոր պատարագ մա-
տոյց ի յիշատակ Դադաղեան վսեմ.
Թաղի էֆենտիին հանգուեցալ Տօրն:
Խուռն բազմութիւն մը կը ընտրէ այս
փոքրիկ եկեղեցւոյն, ուր նշանաւոր
ազգայնոց խումբ մ'ալ ունեցեցին
Ն. Սըրաֆիմովիւնին հոգեւորնչ քա-
րոզը:

Ուսն. Ս. Պատրիարք Հայրն վա-
ղը պիտի պատարագէ Բերայի
Ս. Երեւոյթութիւն եկեղեցւոյն մէջ,
ըստ յատուկ հրահրանաց Թաղ.
խորհրդոյն: Ազգայնոց և օտարաց
մեծ բազմութիւն մը պիտի փու-
թայ ներկայ գտնուիլ այս հանդի-
սութիւնը կրակին ալ պիտի
պատարագէ ի Գաւոր-Գիւղ, ըստ
հրահրանաց տեղւոյն Թաղ. խոր-
հրդոյն:

Ուսն. Ս. Պատրիարք Հայրն այս
չարթում սկսած է կահաւորել տոյ
Ուրթալիքի մէջ իրեն նուիրուած
տունն, ուր որոշած է փոխադրուիլ
անկապալ:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը
խմբագրութեան վրայ է:

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ
գրութիւն խմբագր. հարկին պիտի ուղղուի
և Պոլսոյ Բիւրո փայտ Երեսփ. Պատրիարք
թիւ 37 Մարտի գրասենեակը:

Հանրու ծախքը չի կտրուած նամակ չըն-
դունուիր:

Զաւարած նամակ, յօդուած, եւայլն եւ չեն
տրուիր:

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը
խմբագրութեան վրայ է:

Թ. — Տէրութենէն զրաւանքս ինչ
նուիրակներ զրկելու գաղափարն
Թ. — Զինուորական տրոց հետք հաւաքուելու պայ-
նաւ Տէրութենէն փոխառուութիւն մ'ընելու առաջա-
(Երբանեմի)

իր տիրապետութեան համար խորհրդարանաց, ի միջին
կառավարման թէ՛ կը կատարուէր, ոչ առ այլ ինչ՝ բայց զի ոչ ժողով
վարչական տեսչութիւն, որ խորհրդարան
միջին ձայնը լսուի, — զմիջին
թիւնն իր խորհրդարանը բեկեղեկ
բոց մը տարածելով, որպէս զի
տկարութեանց արատը և ազգայն
թիւնը քննարկելով անտես մնան, և
կատարելութեանց գոհարողներն
միայն չորհողն են: Ինչպէս ամենայն
ոգ իւր մարմինը հանդերձներն կը
ներկայանայ ի ժողով, նոյնպէս և առ
առաջնակարգ զինքը ներքին ընտ
րելագոյն կատարելութեան և առ
առաջնութեան ի հետեւ առած եւ
բեկեղեկ է անդ: Ժողովոց խորհրդ
արանքը սրբազան տեղիք են և
սրբալիցայք իրը՝ զեկեղեցիցս: որ
պէս աստ, և անդ պիտի փայլի
լոյսով իւր և ամբողջութեան և ծան
րութեան: Այլ ի գործ ինչ և շողո
քութեանն իրողուն հնարած է, որով
սովոր են գլխավորութեւ ժողովս
պատկառելի կոչել: բացառութեան
թիւն մի է այն տաղանդութեան
զոր ընդունած են մարդիկ սովոր
բարձր: Չէ մարդ ժողովոյ մը բան
զայս արժանաւոր անուն տալ, և
զայս արժանաւոր պատշաճագոյն
ոչ ալ բան զայս պատշաճագոյն
լեւելան խառն մը թէ ինչպիսի
ժողով մը պարտի լինել: Եւ ժողով
մը մը շարքով իւր ազգած պատ
կառնաբեր կառավարելու է:

Դոյն պատկառանքն, ինչպէս
ժողովոյն վերայ առ հասարակ, նաեւ
ի մէջ մի յանդաման փայլուն է:
Ինչպէս ի խորհրդարան լոյսով են
լեւելանալով, նոյնպէս և ի
անս բանին և ի յարգումս վա
յելութեան: Անդ պիտի ճգնի ա
մենայն ժողովակից զինքն մտաց կա
տարելութեան երեւցունել, հա
ւատարմութեան զինքը հարկաւոր
մարդավարական զանգու և զպա
ման, և արդեւոր և բարձր խնդրոց
կենքը այդ խորհրդարաններէն կը
բողբոյն: և բազում անգամ ազ
գային և համայնական իսկ
յաջք և բազմից անդ կ'որոշուին:
ուստի ամենայն շրջակայեաց զգու
լով իւր և զգաստութիւն:

Մարմն է որ եղած ըլլան եր
բեմն յուզմունք և չիտրոց անցու
ղական: և արդարեւ անմ ոչ ալ
ինչ նկատուի: պատճառս, բայց բա
րեւեղ զգացման տարապալման
չափ: յաւաքութեան բուն տեսն մը
վառած է զժողովականն: բարի է
այդ ոգին, բայց չէ գործնական
ինչպէս ամենայն բանի, նաեւ բար
ւայն չափաւորութեան պէտք է:
Բարեւոյն չափազանց տեսչի՝ վտանգ
ունի որ և միջոցներուն մէջ չափա
զանցութեան պարզութեւ: Չլուսովիւ
չափաբեր են եթէ չար արմատ ինչ
մնայ, այլ եւս ի բաց խելն անկա
րելի ըլլայ: Միայն բարին է հա
տատուն, չարն միշտ անկայուն է
և խախտու: քի կառավարելի մըս
քերն արթուն են և զգաստ: Մի
զուցէ մոռանալը, որ ինչպէս սեր
զէր կը գրգռէ, նոյնպէս և խըս
տութեան զխտութիւն: Խորհրդաց
լոյսով են և աշխուսականութեան
հետ պէտք է փայլի նաեւ խորից
և ձայնից աշխուսականութիւն: Վեր
պալ է կարծիք թէ ճշմարտութեան
մեկը կը ներկայանայ: ինք բան ըզ
հմարտութիւն պարկեշտ ինչ և ա
մթիւնն: Չարքը լիտեաց հա
մար ստեղծուած չեն, այլ մեր սի
րելագոյն անձանց համար, մեր
կանանց և մեր զստերաց համար:
Չայտնի լսել ընել տալով,
Տեղը իմ, քաւ թէ ստգտանաց
ինչ անխաղաղութիւն ծածկուած ըլ
լայ խոցոց ի ներքոյ: գուցէ ա
նիկ յորդոր քաջալերանաց է յա
ռապարկելու յայն, որով վար
ուած և ընթացած էք ցարդ:
Թէ արդարեւ այդ ոգին և զգու
թեան ի վառ պահուած է ի
նչ, — ոգի բարձր և աշխուսական,
սիրելի ամենեցուն և պատկառելի—
կերպիւնարութիւն ինչ ձեր այս գաղ
թականութեան կանգնած եկեղեց
այ երեսնամեկ կենսին, որ օր բան
զոր յառաջադրուած է և բարգա
ւաճած, սենեակ միշտ ձեր այս լուրջ
և առաքելի ժողովովք և խորհրդա
րանութեամբ, — ուր ամենեւին հե
ռի ի յանձնարարութեան, ունիւր մա
նաւոր տեղի որ նուիրանաց մասն
կանց ի ձեր աշխատութեան և ի
զրաւոյն:

Հեռի ուրեմն ի ստգտանելոյ
գնէլ որդեակը իմ նա մանաւանդ
չափաւորութեամբ հիւսելու էի

զիւսներս, եթէ չկասկածէի թէ
այնու զձեր առաքելութեանը վի
րաւորեմ, որ իրեւ զձեր այս
բինք դիւրագոյն է: Այլ փոխ
նակ խիստ մատամբ մերձեցաւ ի
նա, — քանզի չուզեմ հպիլ, — եւ
րեցեք որ շրթմաքս մերձեցում
հայրական համար մի տալով,
զհամբոյր սիրոյ և գործոյ, միան
գումայն նաեւ զերկրից օրհնութիւնն
կը կարգում ի վերայ ձեր, որ ինչ
պէս սկսած էք, նոյնպէս և յառաջ
վաղէք միաբանական սիրով և հա
մամխ խորհրդակցութեամբ, ընդ
նորով Առաջնորդաւն զոր պիտի ընտ
րէք այժմ, եթէ ի փառս Աստուծոյ
և եթէ ի պատիւ ձեր և եթէ ի
բարգաւաճանս Ազգիս:

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ

Թ. Ռ. Ա. Կ. Ի. Ա.

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՒՅՈՒՄ (ԿԵՆՏՐՈՆ)

(Շաբ. եւ վերջ)

Դ. ՀԵՏՈՅ

Կալիփոլոյ Հրէայք Հայոց չափ
հին են և ըստ բանի՝ ծերոց՝
Սպանիայէն երբեմն հալածուելով,
անտի աստ գաղթած են: Բնակու
թեամբ 191 սուն են և բնակօր
1700 հոգի: Իւրեանց սերնդական
աճումն շատ դարմանալի է, որ
վարչական ամուսնութեանց ար
դիւնն է:

Որքա ունին 2 արօթատեղի
(հայրա) և մի խոզուկ նախակը
թարան, որ 60 էն աւելի մանկիկ
ներ կը յաճախեն տարօրինակ ուղ
ղութեան մը ներքեւ: Ունին մի յա
տուկ մասնախումբ, որ Հրէայ կա
րօտելոց մասնաւոր խնամք տանե
լու պաշտօն ունի:

Կղզային ամբողջովին առևտրով
ունին բաւական թուով կրպակներ
և խիստ ճարտար, և ճարպիկ են,
նախանձախնդիր իրենց Աղէ խնդ
րոց վերաբերութեամբ և խորհրդ
ապագայ յամենայն:

Հետեւեալ տեղեկութիւնք ևս
աւելցնելով, վերջ կուտամ տեղա
գրութեանս, զորս ձգելով նոցա
յարակից անկարելի մասերն:

Գաղաքին մէջ ամենամեծ և ըն
դարձակ շէնքերն կառավարութեան
կը պատկանին: որ ունի իրեն յա
տուկ ապարաններ, զօրանոց, հիւ
անդանոց, քաղաքապետական,
թիլթատարական, հեռագրական և
այլ պաշտօնական տեղիք: Առաջ
նախադէպութեան մասին գովութեան
արժանի շնքեր ի գործ կը գործեն
քաղաքապետութեան կողմէ որոյ
պաշտօնակց մէջ կը տեսնուին նաեւ
այլ Յոյն և Հրէայ անձինք մի և
նոյն համագործակցութեւ պաշտօնա
կան կրիւր:

Կալիփոլոյ մէջ վրան գոց չու
կայ ըստ չափ և 300—350 խա
նութիւնք կան, ի բաց առեւալ սըր
ճարաններ և գինեւորանքներ, որոց
թիւն 70 էն պակաս չէ, և որք ընդ
հանրապէս հին են և անհաշակ
կերպով շինուած (բացառութիւնք
չատ թիւ):

Գրեանց զօսալարերն գեղե
ցիկ են և բազմաթիւ: Մեծ և վերջ
80 ի չափ նաւաներ կան աստ ի
ծովիցը, որոցմէ ոմանք ի Պոլիս
կ'երթեն եկեղեցի, սոցանաւահանքիստ
ամենապահով տեղ մ'է իրեն ծո
վածոց ներս բնակութեանց մէջ
տեղ մտած, որով որ և հոգի
կամ չորթորկներէ անեկիւղ են,
խել չորթորկներ շատ բազը խա
րիսի կը նետեն: Այս առթիւ ճա
նապարհորդք բաւական նեղութիւն
կը կրեն հարաւային հոգին, որոյ
ուղղակի հոսանաց առկէն կ'անցնի
զճանապարհորդի ի չորթորկ տանող
կամ բերող նաւակն:

Կալիփոլոյ միջին արարելութիւն
է ընդ գերիշխանութեամբ Աղէ
րիանուպոլսոյ կուսակալութեան
իւր իրաւասութեան ներքեւ 30 էն
աւելի գեղեցիկ կը գտնուին,
յորոց մեծագոյն մասն Յոյն են:
Աստ կան հաստատուած Ռու
սական, Անգլիական, Գաղղիական,
Գերմանական, Իտալական և Յու
նական հիւպատոսութիւնք, յորս
իտալական աւելի ազդեցիկ դիրք
ունեցողն է:

Քաղաքս յաբաժնական երկու
մասնաւոր առևտուր ունի, Անտառ
լուի Լալիփոլէքի և Չարտաք կոչուած
գերազաւորաց հետ, որք տեղեւ
հազիւ 3/4 ժամ հեռի ճիշդ դիմա

ցի եղբայր վերայ կը գտնուին,
ուր իրենց յիշակայնեան գեղացի
կը ժողովին առևտուրի համար:
որ տեղի կ'ունենայ երկրորդէն մէջ
ուրբաթ և առաջինի մէջ յաբաթ
օրերը՝ մէկ օրքան տեւողութեամբ:

Տեղապետ հասարակութեան ա
ծուկ հայրթայթողն արեւմտակողմ
թեւաղով մերձ Գաղաքս կուսու
անտառն է, իսկ արեւելակողմ
հայրթայթողն են արեւմտակողմ
Անտառուրի անապատի անտառ
ներն:

Կ'ուզեմ խօսիլ նաեւ Գաղղիա
կան և Անգլիական գերեզմանա
տանց վրայ, որոց մէջ կը հանգչին
իւրի մի պատերազմին ժամանակ մե
նող զինուորաց շատերուն մարմինը:
Սոյն երկու գերեզմանոցներն,
մանաւանդ առաջինն, յատկապէս և
հանգչիւորէն պատապարտուած և պա
հապաքան խիստ հանգիւթեան
յանձնուած են: Գաղղիական գե
րեզմանատան մէջ զօրապետաց հա
մար մասնաւոր չիբիմներ են կանգ
նուած մարմիններն քաղէ, որք 1854
թուական կը կրեն: տապանաբա
րաց մեծագոյն մասն իտալերէն
գրուած են: գերեզմանաց իւրաքան
չիւրի տեղին վերայ, գլխուն նայող,
փոքրիկ ծառեր տնկուած են, զորս
կը դարմանեն մասնաւոր խնամք ի
րեւոյնքով մեղմողին և որք դարձա
նալ կը հոյանաւորեն:

Երկար չեմ խօսիլ այդ յաւի
տեսական հանգիւթարանի մարդու
թեան և կոնկրետութեան նկատմամբ,
զի կը յուսամ թէ Մարիոր ըն
թեցողներն արգէն կը գուշակեն:

Այժմ, Գաղղիական գերեզմա
նատան մէջ մեծ և փառաւոր դամ
բարան մը պատրաստուած է որ
պիտի փոխադրուին մի քանի օրէն
8—10 սնտուկ մեղմողները, որք
այժմ Գաղղիական մէջ գերեզման
ներէն զուրս հանելով վրայ են,
հրամանաւ Գաղղիական գեղացեա
տան, ամբողջովին աստ ամբիւ
ռելու համար: Վերջէն այս դամ
բարանի վրայ մի փառաւոր շէնք
պիտի կանգնեն ի յաւերժ յիշա
տակ նոցա:

Այս իրողութիւն կենդանի ա
պացոյց մի է թէ, Գաղղիական ազգն
ինչ աստիճան երախտիք ճանաչել
գիտէ:

Մ. Կ. ՄԻՐԱՊԵՐԱՆ

Թ. Գ. Երեք օր առաջ տեղադր
կառավարութեան պաշտօնական
յատուկ գիր մ'եղաւ առ եկե
ղեցւոյն թող խորհուրդ: սոյն պաշ
տօնական ազգազօր կը հրահանգ
տուրէր որոյ իմաստն աստ կամփո
փեմ:

«Բարձրագոյն հրամանաւ յետ
այսորիկ ամեն ոք պարտաւոր է իւր
զաւակին կրթութիւն տալ եթէ
զպրոցական հասակ ունի, զի տեղի
տուրիւն ամենայն չարեաց պատ
ճառն է, և եթէ հասակաւոր է ար
հեստի մը տալ: Նմանապէս փոքր
ներք դատարկ մարդիկ չպիտի զրտ
նուին, իւրաքանչիւր ոք մեծ թէ
փոքր պարտաւոր է զբաղմունք մի
ունենալ ի ձեռն: 20 օրէն յետոյ
կրկին պիտի հարցուի և փնտառ
հարցունքներն: սոյն հրամանագրին,
որ Անգլիանուպոլսոյ կուսակալու
թեան կողմանէ եղած է, չհնաղան
գոյն պատասխանատուութեան են
թակալ նկատուած է:»

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

Լուսինեան ապարանք: — Ընթերցող
չակութիւն մը: Մարտի 18 թիւ
հին և Թաթիլի խնդր դատարան մը:

1880 տարւոյ օգոստոս ամսոյ մէջ էր
Բարիգու պաշտօնի հոգին վրայ ա
ռաջին անգամ ոտք կը դնէին, եւ քա
լերս նախ քան զամենայն լուսինեան
հոյակապ եւ հիւրասէր ապարանքը
կ'ուղղէին, որ ինքն կը ձգէր զիս: մեծ
բանաստեղծը՝ Վիգոր չիլիկոն, ջնա
խարհիկ կինը՝ Մարի Իլիանուհին եւ
Պրոքսի բարձրաստիճան հիւրը տես
նելու ետեւը կը տողորդէր զիս:

Այդ թուականին ի վեր անհուն
համակրանք մը կը տածեմ լուսինեան
բարձր գերաստանին վրայ: ցնձու
թեամբ, կրնամ ըսել պանծանք կը
կարգում այն արդարաւոր ներդրումը,
զորս ճիւղական աղին մամուլն եր
բեմնակի կը հիւսէ ի պատիւ անոր, եւ
խոցին արհամարհանք մէկ կողմ կը
նետեմ այն թուական գրութիւններն,
որք նախանձառ կամ վայրագաչ զբն

ներու ծնունդ լուսինեան փառք նսեւ
մացնելու կը նկրտին, բայց ի դժբ

Մէկ ու կէս տարի կայ, իրիկուն
մը, ափիկեցի Շէյխ մը, ձեմալեւոր
որ իւր երկրին գիտուններէն մին ըլ
լալով հանգիւթ, աւազուելու կատարե
լա գործիւն համար Բարիգ եղած էր,
հետք թարգման մ'ունենալով, լուսին
եան ապարանքը կը ներկայանար մեծ
բանաստեղծը տեսնելու համար: ձե
մալեւորն, իւր գրագէտ եւ իւր բա
նաստեղծը, հարկեմք վերադառնալ
առաջ, փափաքած էր ճիւղական մե
ծանուն բանաստեղծն ողնուել, իւր
անհամարձք յարգանաց եւ իւր խորին
գլխավոր հաւատարմէն յայտնել անոր:

Նոր իւր ծառուելոյն — սոյն ծա
ռուղին Վիգոր չիլիկոն անուամբ չէր
միտաւոր: դեմ — հիւրընկալ արաւին
ներս մտաւ: Թէ աշխարհագրալ բա
նաստեղծն եւ թէ ներկայ եղող անձինք
հետաքրքրութեան սաստիկ յուզում մը
կրեցին: Արեւելիկ իւր երկրին յա
տուկ հազարամեակը կը կրէր, փաթկոց
կարմրագոյն Եփրատ, եւ սեւ սնդուս
Եփրատ: աչքոց մէջ ներշնչեալ մ'ա
նեւ իւր փայլը: զեմագոյնութեան թէ
մեծ քաղաքութիւն մը եւ թէ վարդա
պարուրութիւն մը կ'արտայայտէ:

ձեմալեւորն տաճական կերպով
բարեւեց, երկու ձեռքերը ձակտն տա
նելով, եւ Վիգոր չիլիկոն Սողոմոն եւ
Հովնաթան նմանեցուց: սոյն ներքոյն,
զոր անապատի դաւակ մը կը շաղկը
Հիւսիսի ականջները շողորթեցին:

Ապա եղբայրս, Անգլիացի եւ
ասոց աշխարհակալական խորհրդոց
վրայ խօսք: բարոյեցաւ: ափիկեցի
չիլիկոն իւր հարեանակցաց արմատ
ութեանց վրայ մանրամասն եւ
հետաքրքրական տեղեկութիւններ տը
լաւ: յայտարարեց թէ ամեն ոք
սուրբ պատերազմը կը զարգուէր, թէ
ամեն ոք եւ արաքական, ցեղեկը Ան
գլիացի զէմ պայտասներէն եւ օստ
րականը վանելու համար զինուոր
պատրաստ կը գտնուէին: Վիգոր տես
նէք, յարեց ներշնչեալ եւ մոլեռան
վարդ մը շնչողով, պիտի տեսնէք թէ
ինչիւր ընելու կարող եմ: եթէ իւր
զինք մեր անկախութեան, մեր ազա
տութեան համար պատերազմելու վը
րայ ըլլայ:»

Հոյակաւոր Պ. Խառար Լոգոսի
որ Արեւելիկ ուղեւորած եւ արարելէ
լեզուին բաւական հմուտ է, սոյն տե
ւականութեան հերկալ կը գտնուէր, եւ
մեծաշուք հիւրին հետ այդ լեզուով մէկ
քանի բառ փոխանակեց:

Բայց ձեմալեւորն խօսակցութեան
մէջ սուրբ պատերազմին, Անգլիայ աշ
խարհակալական զիտաւորութեանց զէմ
արաքական ցեղերու ապստամբութիւնն,
անկախութեան եւ ազատութեան հա
մար սուրբ զրոյսի պարզելը պար
բերաբար երեւան կուզային: զոգցեա
կապարկ կը կարգար:

— Ձեր երկրին մէջ ճիւղական մա
սին ինչ կը խորին, հարցուց անոր
Վիգոր չիլիկոն:

— Կը խորին թէ անի լուսնաւորեալ
աշխարհի գլուխն, երկրագնդի բոլոր
ազգաց առաջինն է: . . . հարցն իմ է
յարեց այնտեղ, թոյլ տուք եւ նա ալ
հարցում մ'ուղղեմ ձեզ: դուք, վար
պետ, որ կենաց մէջ ամեն փառք, ա
մեն երջանկութիւն վայելած էք: Ինչ
է զոր ամեն բանէ գեր ի վերայ կը դա
նէք:

Մեծ բանաստեղծը ժպտեցաւ, եւ
առանց վարանման պատասխանեց:

— Ի՞նչ: . . .
Սէր: ձեմալեւորն նորաւոր եւ սի
րուն երիտասարդ մ'էր դեմ: Վիգոր
չիլիկոն յուշարեւր բառը լսելով, ակնե
րն գոհունակութիւն մը ցուցուց, եւ
զիսով հաւանութեան նշան մ'ըրպա:
Գրագէտ մ'էր անի, եւ Հովնաթան
զուն քաղաքի չունէր իրեն համար:

Ապա իւր հրաժեշտի ողջոյնները
մատոյց մեծ բանաստեղծին, եւ արա
ւին մէջ գտնուող տիկիններն առանց
բարեւելու, առանց նայուածք դար
ձնելու անոց վրայ, մեկնեցաւ իւր
թէ անոց ներկայութիւնն անցիտա
նար:

Այս էր կինըր մեծաշուք իւր ս
ղանակն:
Ինչ եղած է ձեմալ: հաւանակա
նար այն ապստամբներու մէջ է այժմ,
որ ի ձայն Մեմալի զենք առած են,
եւ մէկ քանի անիւներէ ի վեր խրու
տաւոր Անգլիոյ մը գիւղացին:

Ինչ որ ալ ըլլայ, սա զարմանալի է
թէ սոյն պահուս Առաջին մէջ տեղի
ունեցած պատերազմ, որոնց մէջ Ան
գլիացի յաղթական զափինքը շահեւ
ել խիստ հեռի են: ամէկ մէկ ու կէս
տարի առաջ գուշակուած էին լուսին
եան ապարանքին մէջ:

Բարիկեցի աղին եւ ազգասէր բա
րեկան Յ. Թ. Էֆենտի, Մարի Ե. շա
րաթ աւուր թուով Թաթիլի: Մարան
թագուհոյն վրայ հակելով, այլ մասն
անդ իւր վերջին տողերով պերճա
խօս յորուած մը կը հրատարակէր:

Հարկ է իմացնել աղին ընթերցո
ղաց թէ սոյն անուանական թագուհին
պապարագան խնդրոյն Թերակոյսի ժո
ղովն մէջ ձեռնուրուն չէ պապած, եւ
արդէն տասն եւ ութն օր կ'ըլլայ որ
Բարիկեցի մեկնած է, Ամերիկայի ճան
քով Թաթիլի վերադառնալու համար:

Մարտի 18 թիւն է Բարիկեցի, բայց
մէկ ձգած է հոն, եւ խիստ չիտրեալ
վիճակ մը մէջ: այն է Պ. Միւրժիկ,
Թաթիլի բարձրաստիճան դատաւորե
րէն մին, որ իրեն ուղեկցած էր եւ
եւ Բարիկեցի մէջ, վերապետուելուն ան
ձուկ պիւռեմն աւելի եւս չնկելու հա
մար, ամենին համետ օթեւաններէն
մին բնակած էր:

Այն լրաբերներն (բերթերը) որ թա
գուհոյն երթին ներկայ գտնուած են,
պատմած են թէ հաւատարմի դատա
ւորը կ'ընկերանար իրեն: արդարեւ ա
նի կայարանին մէջ արգակական գոյ
ներն արձանագրել տալ վերջ, Մարա
հիւ հետ կառախուած նստած եւ մեկ
նած էր, բայց երբ Հալի հասաւ խըն
դերը իր փոխուէր:

Թագուհին խնդր դատաւորին օա
պէս խօսք կ'ուղղէր:

Մնաս բարեաւ: Պ. Միւրժիկ,
մոռցայ ըսելու թէ զեղ հետ չեմ տա
նիր, ինչու որ ուղեւորութեանց ծախ
քերը վճարելու պիտի ստիպուիմ, որք
չատ սուղի պիտի նստին ինչ: եթէ
զեղ մինչեւ հոս բերելու տկարութիւնն
ունեցայ, պատճառը սա էր որ չէի ու
ղեր անձամբ կառք մը վարձելու ըս
տիպուիլ: օն ուրեմն, սիրելի պարտն
գնա, կարծ մը բռնէ եւ աշխատէ որ
ճիւղական հոգին վրայ երջանիկ ըլլաւ:

Թաթիլի դատաւորը բարկացաւ:
աղաչեց, պարտեցաւ, գրպանն ուս
նեցած ամբողջ ստակը: 49 Քրանք,
իւր թերահալի իւր ուղեւորութեան
ծախուց, վճարել ուղեք, բայց ի դուր
ն: Վեհափառութիւնն իւր որոշման
վրայ անխախտ մնաց եւ հեղինակը դի
տել տուաւ անոր, թէ արժանապատ
ւութիւն կողմ դատաւոր մը կ'ուն մը

ստակով դրօշմանց ուղեւորութիւն չը
ներ, նոյն իսկ եթէ այդ կինը թագուհի
մ'ըլլայ:

Պ. Մ

